

Saul Kripke, *Philosophical Troubles: Collected papers. Vol. 1* (New York: Oxford University Press, 2011).

-1-

Μία από τις πλέον θεμελιώδεις έννοιες είναι η ταυτότητα· μία άλλη, η αναγκαιότητα. Ο συνδυασμός τους γεννά πλήθος αποριών που προβληματίζουν τη φιλοσοφία από τις απαρχές της έως σήμερα. Οι στοχαστές που ανέδειξαν το αναπόφευκτο των αποριών αυτών δεν είναι πολλοί, κι εκείνοι που εμβάθυναν στη σημασία τους είναι ακόμη λιγότεροι. Ένας από τους λίγους εν ζωή διανοητές που αναμετρήθηκαν με αυτό το ζήτημα είναι ο Σωλ Κρίπκε.

Το 1959 ο δεκαεννιάχρονος Κρίπκε θα γράψει ένα σύντομο άρθρο για ένα τεχνικό ζήτημα της λογικής. Το άρθρο αυτό θ' αποτελέσει το εναρκτήριο κείμενο ενός συστήματος «τροπικού λογισμού» που αναπαριστά με ακρίβεια την διαφορά ανάμεσα σε τρεις «τρόπους» που μπορεί να υφίσταται κάτι: ως απλή δυνατότητα, ως πραγματικότητα, ή ως αδήριτη αναγκαιότητα. Το «Σύστημα *K*» (όπως αποκαλείται, πλέον, προς τιμήν του εμπνευστή του) εισάγει στη λογική την έννοια των δυνατών κόσμων, ένας εκ των οποίων είναι και ο ενεργώς πραγματικός κόσμος. Το κυριότερο, ίσως, επίτευγμα του «Συστήματος *K*» είναι ότι, συναρτώντας ένα γεγονός με τον εκάστοτε κόσμο στον οποίο ισχύει, επιτρέπει να αποδοθεί με λογική αρτιότητα η φαινομενικά απλό όσο και θεμελιώδες ερώτημα για το αν κάτι -- οτιδήποτε -- θα μπορούσε να είναι διαφορετικό απ' ό,τι είναι.

Μια δεκαετία αργότερα, τον Ιανουάριο του 1970, ο Κρίπκε θα δώσει μία σειρά διαλέξεων στο Πανεπιστήμιο του Πίτσμπουργκ για τη σχέση της ταυτότητας με την αναγκαιότητα. Το κείμενο των διαλέξεων θα απομαγνητοφωνηθεί για να εκδοθεί αρχικά το 1972, ως κεφάλαιο σ' ένα συλλογικό τόμο σημασιολογίας. Οι θέσεις του θα προκαλέσουν αμέσως το ενδιαφέρον πλήθους ερευνητών, οι οποίοι θα επιχειρήσουν να ελέγξουν την καινοφανή θεώρηση του Κρίπκε για την ικανότητα κάθε ονόματος να αναφέρεται αμετάβλητα στον φορέα του, ακόμη και όταν τον σκεπτόμαστε να μετέχει σε καταστάσεις που δεν υφίστανται.

Ο ρόλος των κύριων ονομάτων στην αντιληψή μας για την ταυτότητα των προσώπων και των συναφών με αυτά γεγονότων που συνθέτουν την πραγματικότητα, θα αναδειχθεί στον πρόλογο της αυτοτελούς κι επαυξημένης έκδοσης των διαλέξεων, το 1980, υπό τον τίτλο *Naming and Necessity* -- πρόκειται για ένα βιβλίο ορόσημο στη σύγχρονη φιλοσοφία.

Η σπουδαιότητα του βιβλίου του Κρίπκε δεν οφείλεται στο ότι οι απαντήσεις που προσφέρει θα πρέπει να εκληφθούν ως οριστικές, ούτε ότι όλες οι απόψεις του είναι οπωσδήποτε ορθές. Αυτό που καθιστά το *Naming and Necessity* ορόσημο είναι ότι θέτει κάποια ερωτήματα που κανείς συστηματικός στοχαστής δεν μπορεί να αγνοήσει. Ο τρόπος μάλιστα που τίθενται αυτά τα ερωτήματα δεν θυμίζει τίποτα από τον ενίοτε σκοτεινό και όχι σπάνια επιτηδευμένο τρόπο με τον οποίο παρουσιάζονται σε παραδοσιακά εγχειρίδια. Ο λόγος τού Κρίπκε είναι άμεσος, σαφής και συγκεκριμένος. Τα ζητήματα άλλωστε που θίγει είναι τόσο περίπλοκα καθ' εαυτά, που δεν χρήζουν περίτεχνης παρουσίασης: όσο πιο λιτή είναι η διατύπωσή τους τόσο αυξάνονται οι πιθανότητες να οδηγηθούμε στην επίλυσή τους.

Ακολουθεί η δημοσίευση, το 1982, του βιβλίου *Wittgenstein on Rules and Private Language*, όπου προτείνεται μια ιδιοφυής, όσο και ανορθόδοξη ανάγνωση του Βιτγκενστεϊνικού έργου, η οποία οδήγησε στην επινόηση μιας νέας προσωπικότητας στο χώρο της φιλοσοφίας, γνωστής με το όνομα «Kripkenstein», ως συντετμημένη εκδοχή τού «Kripke's Wittgenstein». Ο «κατά Κρίπκε Βιτγκενστάιν» εκκινά από τη θέση ότι κανένα νοητικό συμβάν αφ' εαυτού δεν δύναται να καθορίσει το νόημα μιας λέξης, και οδηγείται στην άποψη ότι δεν υφίσταται τίποτα που θα μπορούσε να διασφαλίσει την ορθή ερμηνεία του νοήματος -- καταλήγοντας, ουσιαστικά, στην αμφισβήτηση της ύπαρξης οιασδήποτε νοήματος. Στην σκεπτικιστική αυτή άποψη, ο «κατά Κρίπκε Βιτγκενστάιν» προσφέρει μια σκεπτικιστική επίλυση, η οποία αφενός αποδέχεται την ισχύ των σκεπτικιστικών αιτιάσεων κατά της *αλήθειας* οποιασδήποτε ερμηνείας, αφετέρου καταδεικνύει τις συνθήκες υπό τις οποίες ο συντονισμός μιας ερμηνείας με την βιωματική χρήση του όρου κατ' ακολουθία των συμβάσεων μιας γλωσσικής κοινότητας, μπορεί να καθιστά *αποδεκτή* την προτεινόμενη ερμηνεία.

Η συγκεντρωτική έκδοση των άρθρων τού Κρίπκε, προσφέρει τη δυνατότητα μιας συστηματικής επισκόπησης των ιδεών του, και παρέχει την ευκαιρία ν' αναλογιστούμε τους τρόπους με τους οποίους οι ιδέες αυτές επέδρασαν στην διαμόρφωση της σύγχρονης φιλοσοφίας. Ο πρώτος τόμος περιλαμβάνει δεκατρία άρθρα, έξι εκ των οποίων είχαν γίνει γνωστά στην ακαδημαϊκή κοινότητα μέσω φωτοτυπομένων χειρογράφων ή χάριν έμμεσων αναφορών, καθώς για αρκετές δεκαετίες παρέμεναν αδημοσίευτα.

Διαβάζοντας και τα δεκατρία άρθρα ως διαδοχικά κεφάλαια ενός τόμου, ο αναγνώστης αποκτά μια διαυγέστερη εικόνα τόσο των προβληματισμών όσο και της επιχειρηματολογίας του Κρίπκε. Η εποπτεία που μας προσφέρει η συγκεντρωτική έκδοση, μπορεί να λειτουργήσει διορθωτικά ως προς τις μονομερείς παρουσιάσεις της φιλοσοφίας του. Στη δευτερεύουσα βιβλιογραφία, λόγου χάριν, λαμβάνεται συχνά ως δεδομένο ότι οι απόψεις του Κρίπκε αρθρώνονται κατά περιστάσιν ως ευφυής αντίλογος προς διάφορα δόγματα της φιλοσοφίας της

γλώσσας. Η μελέτη όμως των κειμένων του ανά χείρας τόμου φανερώνει έναν ερευνητή που καταρχήν θέτει ερωτήματα στα οποία δίνει άμεσα την απάντησή του, την οποία κατόπιν υπερασπίζεται μέσω λεπτών εννοιολογικών διακρίσεων, αντιπαραβολών προς άλλες θεωρήσεις, πλήρους επιχειρηματολογικής ανάπτυξης, και εκτενών -- ενίοτε εξαντλητικών -- αποσαφηνίσεων του ακριβούς νοήματος της αρχικής του απάντησης.

-2-

Ας εστιάσουμε, λόγου χάριν, σ' ένα ερώτημα που επανέρχεται με διαφορετικούς τρόπους σε αρκετά κεφάλαια του τόμου: η ταυτότητα είναι μια σχέση αναγκαία ή ενδεχομενική;

Μια πρόταση ενδεχομενικής ταυτότητας δηλώνει ότι ένα αντικείμενο ταυτίζεται με ένα άλλο, αλλά η ταυτότητά τους είναι ενδεχομενική, θα μπορούσε δηλαδή (σ' έναν διαφορετικό κόσμο) να μην ίσχυε. Η απάντηση του Κρίπκε είναι πως αν παρατηρήσουμε προσεκτικά τον συλλογισμό που ακολουθείται συνήθως στην εξέταση αυτού του ζητήματος, θα διαπιστώσουμε ότι εάν δύο αντικείμενα όντως ταυτίζονται, η ταυτότητά τους είναι αναγκαία, ισχύει δηλαδή σε κάθε δυνατό κόσμο που περιέχει αυτά τα αντικείμενα· άρα δεν υπάρχουν ενδεχομενικές ταυτότητες.

Θα βοηθούσε στην κατανόηση αυτού του συμπεράσματος ν' αναλογιστούμε ότι η ταυτότητα είναι η μόνη σχέση που κάθε αντικείμενο αναγκαία φέρει προς τον εαυτό του και προς τίποτε άλλο -- συνεπώς, αν αποκαλυφθεί ότι το αντικείμενο α ταυτίζεται με το αντικείμενο β , όποια ιδιότητα φέρει το α (όπως, λόγου χάριν, την ταυτότητα του προς το ίδιο το α), την αυτή ιδιότητα φέρει και το β (δηλαδή, την ταυτότητα του προς το α). Για να το εκφράσουμε ακόμη απλούστερα: αν το α ταυτίζεται με το β , τότε α και β είναι ένα και το αυτό αντικείμενο, για το οποίο η ιδιότητα του να ταυτίζεται με τον εαυτό του ισχύει σε κάθε δυνατό κόσμο -- είναι, δηλαδή, αναγκαία.

Καθίσταται επίσης προφανές από τη συλλογιστική του Κρίπκε, πως αν το α ταυτίζεται με το β , το όνομα « α » και το όνομα « β » δηλώνουν ένα και το αυτό αντικείμενο. Συνεπώς, ακόμη κι αν η ταυτοποίηση εκείνου που ονομάζουμε « α » με εκείνο που ονομάζουμε « β » δεν θεωρείται εξ αρχής δεδομένη, αλλά αποκαλύπτεται μέσω των εμπειρικών ερευνών μας, η ταυτότητα δεν ποικίλει ανάλογα με τις εμπειρικές μας έρευνες. Η έρευνα μας περί της ταυτότητας ή μη δύο αντικειμένων, είναι όντως ενδεχομενική -- μπορεί να μην ευοδώνοταν, ή να μην ξεκινούσε καν.

Το αποτέλεσμα της όμως πιστοποιεί τη σχέση δύο αντικειμένων που, αν ταυτίζονται, ταυτίζονται αναγκαστικά, εφόσον αποτελούν ένα και το αυτό αντικείμενο.

Ο Κρίτκε αναγνωρίζει ότι η απόρριψη της δυνατότητας ενδεχομενικών ταυτοτήτων δεν είναι ευνόητη. Προς υπεράσπιση, λοιπόν, της άποψής του χαράσσει δύο εννοιολογικές διακρίσεις. Η εισαγωγή αυτών των διακρίσεων έμελε να ανατρέψει βασικές παραδοχές της νεότερης φιλοσοφίας, προκαλώντας μια εννοιολογική επανάσταση στο χώρο της οντολογίας. Θα παρουσιάσω αυτές τις εννοιολογικές διακρίσεις, εν συντομία.

-3-

Η πρώτη διάκριση αφορά στον τρόπο που ένας όρος ή μία έκφραση αναφέρονται στο αντικείμενό τους. Η έκφραση «Ο τελευταίος μεγάλος φιλόσοφος της κλασικής αρχαιότητας» αναφέρεται στον Αριστοτέλη -- η αναφορά αυτή, όμως, δεν είναι δεδομένη παρά μόνο χάριν διαφόρων ενδεχομενικών γεγονότων (όπως το τι ήταν αυτό στο οποίο επέλεξε να αφιερώσει το βίο του ο Αριστοτέλης, το πώς αντιλαμβάνόμαστε εμείς σήμερα την ιστορία της φιλοσοφίας, το πώς χρονολογούνται οι κύριες περιόδους της αρχαιότητας, κ.ο.κ.). Υπό διαφορετικές (πραγματολογικές, ιστορικές, πολιτισμικές, ή άλλες) συνθήκες η ίδια έκφραση θα μπορούσε να αναφερόταν σε κάποιον άλλο διανοητή, ας πούμε στον Πλωτίνο. Αντιθέτως, τα κύρια ονόματα «Αριστοτέλης» και «Πλωτίνος» σκοπεύουν τα αντίστοιχα άτομα, τον Αριστοτέλη και τον Πλωτίνο, ακόμη κι όταν επιχειρούμε να φανταστούμε τα εν λόγω άτομα υπό διαφορετικό πρίσμα, σε καταστάσεις που εξ όσων γνωρίζουμε δεν υφίστανται.

Ας δώσουμε ένα διαφορετικό παράδειγμα για την σταθερότητα των κυρίων ονομάτων, και τη μεταβλητότητα των συναφών περιγραφών. Ένα από τα γνωστότερα βιβλία της παγκόσμιας γραμματολογίας είναι οι *Κατηγορίες* του Αριστοτέλη. Θα μπορούσε, λοιπόν, να ισχυριστεί κάποιος ότι η περιγραφή: «ο συγγραφέας των *Κατηγοριών*», είναι συνώνυμη του ονόματος «Αριστοτέλης». Ο ισχυρισμός αυτός όμως είναι εσφαλμένος. Κατά τον 19ο αι. κάποιοι φιλόλογοι αμφισβήτησαν την πατρότητα των *Κατηγοριών*, ισχυριζόμενοι, μεταξύ άλλων, ότι ένα κείμενο που διαφέρει σε τόσα σημεία ως προς (το τι θεωρούσαν τον 19ο αι. ως) το αριστοτελικό δόγμα, δεν μπορεί να έχει γραφτεί από τον Αριστοτέλη. Εκείνο το οποίο αμφισβητούσαν οι φιλόλογοι δεν είναι αν «ο συγγραφέας των *Κατηγοριών*» σημαίνει τον συγγραφέα των *Κατηγοριών*, ούτε αν το όνομα «Αριστοτέλης» αναφέρεται στον Αριστοτέλη. Εκείνο που τους απασχολούσε είναι αν ο Αριστοτέλης (ο άνθρωπος που δηλώνεται με αυτό το όνομα, κι όχι το όνομα «Αριστοτέλης»), είναι ο συγγραφέας των *Κατηγοριών* (του έργου που φέρει αυτό τον τίτλο). Εδώ και έναν περίπου αιώνα η σχετική έρευνα έχει καταδείξει ότι οι *Κατηγορίες* είναι όντως γνήσιο

έργο του Αριστοτέλη. Η όλη συζήτηση όμως για τη γνησιότητα του έργου θα ήταν αδύνατη -- κυριολεκτικά *ανόητη* -- αν το όνομα «Αριστοτέλης» σήμαινε «ο συγγραφέας των *Κατηγοριών*».

Ένα από τις σπουδαιότερα επιτεύγματα της θεωρίας του Κρίπκε είναι ότι διέλυσε καίριες συγχύσεις για τη σχέση της γλώσσας με την πραγματικότητα. Το γεγονός ότι μπορούμε να αναρωτηθούμε τι ισχύει για ένα άτομο υπό διαφορετικές συνθήκες -- ή: σε διαφορετικούς κόσμους -- απαιτεί, σύμφωνα με τον Κρίπκε, να διακρίνουμε με σαφήνεια ανάμεσα σε δύο τρόπους που ένας όρος προσδιορίζει το αντικείμενό του.

Ο όρος «Αριστοτέλης» προσδιορίζει σε όλους τους δυνατούς κόσμους το ίδιο άτομο: τον Αριστοτέλη. Κάθε κύριο όνομα είναι ένας *αμετάβλητα προσδιοριστικός όρος*. Αντιθέτως, οι χαρακτηρισμοί «ο τελευταίος μεγάλος φιλόσοφος της κλασικής αρχαιότητας», ή «ο συγγραφέας των *Κατηγοριών*», είναι *μεταβλητά προσδιοριστικοί όροι*, εφόσον το τι προσδιορίζουν μπορεί να μεταβάλλεται ανάλογα με τις (πραγματικές ή υποθετικές) συνθήκες εντός των οποίων εφαρμόζουμε αυτούς τους χαρακτηρισμούς.

Η χρήση παρόμοιων παραδειγμάτων από τον Κρίπκε, έχει δημιουργήσει σε αρκετούς σχολιαστές την εντύπωση ότι η έννοια του 'αμετάβλητα προσδιοριστικού όρου' αφορά αποκλειστικά ένα ζήτημα της φιλοσοφίας της γλώσσας για το νόημα των κύριων ονομάτων. Σύμφωνα με αυτή την ερμηνεία, ο Κρίπκε επικαλείται την έννοια του 'αμετάβλητα προσδιοριστικού όρου' για να καταφέρει το μοιραίο πλήγμα στην περιγραφική θεωρία των ονομάτων. Για την περιγραφική θεωρία, ένα όνομα υποκαθιστά μια περιγραφή: το όνομα «Αριστοτέλης» τελεί χρέη μιας εκτενούς περιγραφής όπου περιλαμβάνονται: «Ο μαθητής του Πλάτωνα», «Ο ιδρυτής της περιπατητικής σχολής», «Ο τελευταίος μεγάλος φιλόσοφος της κλασικής αρχαιότητας», «ο συγγραφέας των *Κατηγοριών*» κ.ο.κ. Είναι όμως σαφές για αυτές τις περιγραφές, είτε για κάθε μία ξεχωριστά, είτε για το σύνολό τους, ότι θα μπορούσαν να μην ισχύουν για τον Αριστοτέλη, και το κύριο όνομα «Αριστοτέλης» θα συνέχιζε να αναφέρεται στον Αριστοτέλη.

Σύμφωνα με την εννοιολογική διάκριση του Κρίπκε, μια περιγραφή είναι ένας μεταβλητά προσδιοριστικός όρος, ενώ ένα κύριο όνομα είναι ένας αμετάβλητα προσδιοριστικός όρος. Η διάκριση αυτή, πάντως, όπως την χαράσσει ο Κρίπκε, δεν αφορά πρωτίστως το νόημα των κύριων ονομάτων. Το σαφέστερο παράδειγμα ενός αμετάβλητα προσδιοριστικού όρου που μας δίνει ο Κρίπκε δεν είναι καν κάποιο κύριο όνομα, αλλά «Η τετραγωνική ρίζα του 25» -- μια έκφραση που προσδιορίζει αμετάβλητα, σε όλους του δυνατούς κόσμους, τον ίδιο αριθμό: το 5.

Τι οδηγεί όμως αρκετούς σχολιαστές να παρουσιάζουν τη θεωρία του Κρίπκε ως μια θεωρία περί ονομάτων; Νομίζω ότι οι λόγοι είναι δύο. Αφενός υποθέτουν ότι ο Κρίπκε είναι κατ' αρχήν ένας φιλόσοφος της γλώσσας, ο οποίος νοιάζεται πρωτίστως για το νόημα διαφόρων γλωσσικών όρων. Αφετέρου οι αναλύσεις του Κρίπκε για τη λειτουργία των ονομάτων έχουν τόσο σημαντικές επιπτώσεις σε πλήθος σημασιολογικών ζητημάτων, που είναι κατανοητό να δημιουργείται η εντύπωση πως κύριο μέλημα του Κρίπκε είναι να αναλύει ονόματα. Η εντύπωση αυτή όμως είναι, κατά την άποψή μου, ερμηνευτικά εσφαλμένη.

Όσον αφορά, τέλος, το ζήτημα του πώς συνδέεται ένας αμετάβλητα προσδιοριστικός όρος (όπως είναι το όνομα ενός ατόμου) με τους συναφείς μεταβλητά προσδιοριστικούς όρους (όπως οι διάφορες περιγραφές αυτού του ατόμου), θα πρότεινα να σκεφτούμε ως εξής: Το όνομα «Αριστοτέλης» αναφέρεται σε ένα συγκεκριμένο άνθρωπο, τον Αριστοτέλη, αλλά δεν τον περιγράφει -- κι αντιστρόφως, οι διάφοροι χαρακτηρισμοί μας για το τι ή πώς ήταν ο Αριστοτέλης, σκοπό δεν έχουν να ονομάσουν έναν άνθρωπο, αλλά να τον περιγράψουν: κι όταν αυτοί οι χαρακτηρισμοί ευστοχούν, είναι αληθείς.

-4-

Η έτερη σημαντική διάκριση που χαράσσει ο Κρίπκε αφορά σε δύο ζεύγη εννοιών. Αφενός την 'αναγκαιότητα' (τι ισχύει σε όλους τους δυνατούς κόσμους), και την 'ενδεχομενικότητα' (τι ισχύει σε κάποιον δυνατό κόσμο). Αφετέρου, το 'a priori' (τι μπορεί να γνωσθεί ανεξάρτητα από κάθε εμπειρία), και το 'a posteriori' (τι μπορεί να γνωσθεί κατόπιν εμπειρικής έρευνας). Η παραδοσιακή ανάλυση αυτών των εννοιών θεωρεί πως ό,τι είναι αναγκαίο είναι και a priori και πως ό,τι είναι εδεχομενικό είναι και a posteriori. Ο Κρίπκε διαφωνεί με την παραδοσιακή ανάλυση. Για να κατανοήσουμε τη διαφωνία του ας φέρουμε ένα παράδειγμα.

Το γραφείο στο οποίο μελετώ, είναι φτιαγμένο από ξύλο. Θα μπορούσα αντί για ξύλινο γραφείο, να διέθετα ένα γραφείο φτιαγμένο από πάγο. Δεν θα ήταν ίσως το ίδιο λειτουργικό, ούτε θα μπορούσα εύκολα να το διατηρήσω αναλοίωτο κατά τις μετακομίσεις μου. Παρ' όλα αυτά, σε κάποιον διαφορετικό δυνατό κόσμο, αντί για το ξύλινο γραφείο μου, θα μπορούσα να είχα ένα γραφείο φτιαγμένο από πάγο. Το γραφείο εκείνο θα ήταν σίγουρα διαφορετικό από το γραφείο μου. Το γραφείο μου, εφόσον είναι ξύλινο, δεν θα μπορούσε να είναι από πάγο. Αν έπαυε να είναι από ξύλο, θα έπαυε να υφίσταται και το ίδιο: το ξύλο από το οποίο είναι φτιαγμένο, είναι μέρος της υλικής του ουσίας. Αν το γραφείο μου είναι ξύλινο είναι ξύλινο αναγκαία, σε κάθε δυνατό κόσμο, καθόσον δεν υπάρχει δυνατός κόσμος όπου αυτό εδώ το ξύλινο γραφείο, είναι φτιαγμένο από πάγο.

Πώς γνωρίζω όμως ότι το γραφείο μου είναι φτιαγμένο από ξύλο κι όχι από πάγο; Η απάντηση είναι ότι αυτό μπορώ να το γνωρίζω από την εμπειρία. Χάριν στην εμπειρία μου αποκτώ γνώση των διαφόρων αισθητών ιδιοτήτων και του υλικού από το οποίο είναι κατασκευασμένο το γραφείο. Η γνώση μου δηλαδή για την ύλη αυτού του αντικειμένου δεν προηγείται αλλά ακολουθεί την εμπειρία μου: είναι *a posteriori*.

Με βάση τα παραπάνω, έχουμε τον εξής έγκυρο συλλογισμό: (1) Αν το γραφείο μου είναι ξύλινο, είναι αναγκαία ξύλινο. (2) Το γραφείο μου είναι ξύλινο. (3) Άρα, το γραφείο μου είναι αναγκαία ξύλινο. Το συμπέρασμα (3) εκφράζει μια *a posteriori* αναγκαιότητα. Αφενός δηλώνει τι ισχύει *αναγκαία* για το γραφείο μου, αφετέρου η δήλωση αυτή δεν είναι ανεξάρτητη από την εμπειρία μου, αλλά έπεται αυτής (είναι *a posteriori*), καθώς στηρίζεται στην εμπειρική μου πιστοποίηση.

Ο Κρίπκε υποστηρίζει κάτι το οποίο θεωρείτο αδύνατον κατά την παραδοσιακή επιστημολογία: την ύπαρξη *a posteriori* αναγκαιών ταυτοτήτων. Θα τονια μάλιστα ότι, όχι μόνον καταδεικνύει την ύπαρξή τους, αλλά αναδεικνύει και τη θέση τους στο πεδίο της ανθρώπινης γνώσης. Η επιστήμη, σύμφωνα με τον Κρίπκε, διατυπώνει προτάσεις που δηλώνουν ταυτότητες, οι οποίες αν ισχύουν, ισχύουν αναγκαία, και τις οποίες αποκαλύπτουμε κατόπιν επίπονης και συστηματικής εμπειρικής έρευνας.

Η σχέση μεταξύ της ταυτότητας και της αναγκαιότητας αποτελεί τον κοινό αναλυτικό τόπο των κεφαλαίων που συνθέτουν τον πρώτο τόμο της συγκεντρωτικής έκδοσης των κειμένων του Κρίπκε. Παράλληλα διερευνώνται το νοητικό περιεχόμενο των πεποιθήσεων, η λειτουργία της μυθοπλασίας, η δομή της αυτεπίγνωσης, και η φύση της αλήθειας. Κάθε κείμενο του Κρίπκε θέτει ενώπιόν μας σημαντικούς γρίφους οι οποίοι τροφοδοτούν τον φιλοσοφικό στοχασμό επί μισό και πλέον αιώνα.

